

УДК 371.3.378

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ МЕТОДОМ КОНКУРЕНТНИХ ГРУП

Купновицька І.Г., Фітковська І.П., Клименко В.І., Губіна Н.В.

Івано-Франківський національний медичний університет, Кафедра клінічної фармакології та фармакотерапії, м. Івано-Франківськ, Україна, e-mail: iryna_if@rambler.ru

Резюме. У статті відображені сучасні стандарти в галузі освіти, що передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні вміння в цілісну систему, володіти новими технологіями. Для успішної реалізації особистісного потенціалу кожного студента у навчально-виховному процесі мають бути створені умови для формування таких якостей особистості, як мобільність, вміння інтегруватися у динамічне суспільство, критичність мислення, вміння генерувати нові ідеї, здатність приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність, комунікативні вміння, вміння працювати в команді, вміння моделювати навчальні та виховні ситуації тощо. Вирішенню таких завдань сприяє застосування інтерактивних технологій навчання.

Ключові слова: конкурентні групи, комунікаційні навички, співробітництво.

Вступ. Сучасна медична освіта в умовах конкурентоспроможного виходу України на міжнародну арену вимагає не тільки забезпечення високого рівня знань студентів, але й розвитку особистісних практичних навичок та формування творчого потенціалу: вміння мислити і швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички [8]. З цією метою варто використовувати інтерактивні технології і методи навчання, перевагами яких є взаємодія всіх учасників при роботі в малих групах (полілог), емоційна залученість й активність кожного в процесі роботи; підвищення рівня засвоєння матеріалу студентами при практичному застосуванні отриманих знань; навчання у дискусії, що формує професійні вміння [3], світогляд і сприяє особистісному розвитку; розвиває комунікативну компетентність, необхідну для спеціалістів, що працюють в галузі охорони здоров'я [2]. Одним із методів, який відповідає цим вимогам, є використання методу конкурентних груп. Авторами ідеї конкурентних груп є Джек Траута і Ел Райс [1, 6], котрі вказують на розвиток концепції позиціонування, що

спочатку виникла у США в 70-х роках минулого століття в маркетинговій сфері, а потім стала популярною у парадигмі конкурентної поведінки.

Мета дослідження – за допомогою методу конкурентних груп представити шляхи подолання “дефіциту” творчого мислення, провести взаємонавчання та взаємодосконалення шляхом багатосторонньої комунікації, залучити всіх без винятку студентів у процес обговорення й обґрунтування власної думки, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та альтернативних ідей і пропозицій.

Матеріали і методи дослідження. Відповідно до вимог Болонської декларації та Освітньо-кваліфікаційної характеристики, затвердженої МОЗ України, необхідно застосовувати інтерактивні методи, засновані на формуванні готовності особистості до динамічних змін у соціумі, враховуючи розвиток здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Метод конкурентних груп в інтерактивному навчанні студента-медика можна реалізувати шляхом: 1) диспуту; 2) дискусії; 3) дебатів чи «круглого столу»; 4) створення проблемної ситуації та її розв'язання через рольову гру. Навчальні цілі впроваджуваної технології включають розвиток системного інтегрованого клінічного мислення, професійних клінічних навичок; сприяють розвитку професійного вміння студентів різнобічно сприймати та комплексно вирішувати конкретну клінічну проблему, вміння вести професійну дискусію – відстоювати свою позицію, водночас враховуючи вагомі аргументи опонентів.

Результати та їх обговорення. Для проведення практичного заняття з використанням інтерактивної моделі навчання методом конкурентних груп викладач повинен провести підготовчий етап. Він допомагає сформулювати групи, забезпечує їх переліком

джерел фахової літератури, професійними алгоритмами, питаннями й клінічними задачами різних рівнів складності, рентгенограмами, даними лабораторних обстежень та мікрофільмами-презентаціями, муляжами та фантомами з імітацією цього захворювання. Проводиться підготовка приміщення і обладнання, самопідготовка.

Перед практичним заняттям викладач розподіляє студентів на дві чи більше груп, які конкурують між собою у вирішенні певної клінічної проблеми. Інколи одна з груп може виступати в ролі судді. Кожна група розробляє власний план вирішення однієї клінічної проблеми. Пометун О.І. [5] відзначав доцільність комплектування груп за принципом однакового рівня академічної успішності, що давало змогу забезпечити диференційований підхід у навчанні. Однорідність груп сприяє однаковим темпам пророблення матеріалу і запобігає пасивності окремих її членів, які б могли не брати участь у вирішенні проблемного питання, покладаючись на більш сильних та обізнаних студентів [7]. Для груп, в які комплектувались більш успішні студенти, викладачу необхідно давати завдання складні, проблемні, нестандартні, для вирішення яких необхідне знання додаткової літератури. Студенти повинні чітко усвідомити критерії їх оцінювання та знати вимоги щодо вихідного рівня знань та вмінь з цієї проблемної ситуації. Будь-яка відповідь коментується та виправляється студентами з конкуруючої групи. Таким чином, усі студенти беруть участь у навчальному процесі. Кожною групою розробляється власний план вирішення однієї клінічної проблеми.

Залежно від етапів заняття, викладач виконує певні дії: під час підготовчого етапу – пояснює учасникам проекту суть та варіанти практичного впровадження методу інтерактивного навчання, допомагає їм сформувати групи, забезпечує професійними алгоритмами, запитаннями й клінічними задачами різних рівнів складності, рентгенограмами, даними лабораторних досліджень та мікрофільмами-презентаціями, під час основного етапу – стежить за ходом дискусії, відмічає адекватність вирішення клінічної проблеми конкуруючими групами, виявляє студента-лідера, котрий пропонує найбільш точний і раціональний варіант вирішення проблеми та підвищує загальний результат групи, під час заключного етапу – оцінює результат творчої роботи кожної групи, оцінює кожного студента за відповідними критеріями оцінювання.

Обов'язковою умовою ефективності занять є ставлення до студентів як до рівноправних учасників навчального процесу. Най-

більш ефективним є розташування всіх учасників заняття «по колу» [4]. Викладач має бути ліберальним, готовим до виникнення нестандартних ситуацій, висловлювання різноманітних думок щодо вирішення проблемної ситуації. Студент не повинен боятися висловити будь-яку думку, навіть хибну, задати несподіване питання, перейти до обговорення супутніх проблем, тому що лише в сприятливих умовах можливе виникнення правильного вирішення ситуаційної задачі. Викладач має бути достатньо компетентним, обізнаним, висококваліфікованим фахівцем для того, щоб на високому рівні надати студентам необхідну інформацію, виправити помилки та скерувати дискусію у правильний напрямок. При цьому викладачеві відводиться роль більше спостерігача, координатора процесу навчання, ніж активного учасника процесу. У процесі навчання на перший план виступає міжособистісна взаємодія між викладачем та студентами, виникнення якої насамперед залежить від самого викладача. Перебіг сценарію заняття за методом конкурентних груп передбачає декілька варіантів розвитку подій, а отже розвиває викладацьку здатність ведення заняття в непередбачуваних умовах.

При груповій роботі інтерактивного навчання (конкурентні або корпоративні групи) існують певні правила роботи:

- кожен учасник має можливість висловитися,
- всі учасники групи поважають цінності та погляди кожного, навіть, якщо не згодні з ними;
- у процесі побудови рішень обговорюються ідеї, пропозиції, а не люди, котрі їх висловили;
- кожен учасник, навіть захищаючи свою точку зору, відкритий для сприйняття чужих ідей, думок та інтересів інших учасників;
- усі розбіжності, конфлікти, що виникають під час роботи, розв'язуються мирним шляхом, з урахуванням інтересів учасників та правил роботи;
- всі учасники прагнуть створити відкрити, ділову та дружню атмосферу.

Висновки. Нагромаджений вже сьогодні в Україні та за кордоном досвід переконливо свідчить, що інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Вони дозволяють сформувати особистість молодого медика зі здатністю до клінічного мислення; якісно підвищувати рівень професійної підготовки студента; стимулювати інтерес до навчання через активізацію раніше засвоєних знань, навичок та вмінь; виро-

бляти вміння аналізувати ситуацію, аргументувати свою думку й толерантно вести дискусію; удосконалювати навички клінічного застосування теоретичних знань під час тренінгу на макетах або в процесі лікування хворого; орієнтувати студента на пошукову діяльність. Автори мають досвід застосування методу конкурентних груп в умовах занять із студентами 5 курсу медичного та фармацевтичного факультетів.

References:

1. Povolokova NP. Encyclopedia pedagogichnyh tehnologiy ta innovaciy Kharkiv: "Osnovy"; 2010. 176.
2. Ilchenko A.A. Moralno-etychni ta deontologichni zasady formuvannay medychnogo fahivcay. Materyaly miznarodnoi naukovopraktychnoi konferenciy. Yakist bespererвної osvity v umovah procesiv evropeyskoi integracii: tendencii, problem, prognozy, 2015 р. Лист 2-4; Київ - Чернівці; Чернівці: друк ФОП Горюка; 2015 р. 215-252.
3. Klishch G.I. Formy organizacii ta navchannya v medychnyh universytetah Avstrii. Medychna osvita; 4 Apr.: 56-9.
4. Maksymenko SD., Filonenko MM. Pedagogika vyshchoi medychnoi osvity [pidrychnyk]. Kyiv: Centr vychovnoi literatury; 2014. 288.
5. Pometun OI., Pyrojenko LM. Interaktyvny tehnologiyi navchannay: teorya, dosvid [metod.kerivnyctvo.] Kyiv: A.P.N.N. 2002. 136.
6. Sysoev O. Interaktyvny tehnologiyi navchannay dlya doroslyh [metod. vycladannya. posibnyh]. Nacionalna academia nauk Ukrainy, Instytut pedagogichnoi osvity ta osvity doroslyh. Kyiv: VD "ЕКМО"; 2011. 320.
7. Filonenko M.M. Psychologia osobustogo stanovlennya maibutnogo likarya [monografija]. Kyiv: Centr vychovnoi literatury; 2015. 420.
8. Filonenko MM. Psychologia spilkuvannia. Kyiv: Centr vychovnoi literatury; 2008. 224.

УДК 371.3.378

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНОЙ МОДЕЛИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАКОЛОГИИ И КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАЦИИ МЕТОДОМ КОНКУРЕНТНЫХ ГРУПП

Купновицкая И.Г., Фитковская И.П., Клименко В.И., Губина Н.В.

Ивано-Франковский национальный медицинский университет, Кафедра клинической фармакологии и фармакотерапии, г. Ивано-Франковск, Украина, e-mail: iryna_if@rambler.ru

Резюме. В статье отражены современные стандарты в области образования, предусматривающие подготовку высококвалифицированных специалистов, способных интегрировать теоретические знания и практические умения в целостную систему, владеть новыми технологиями. Для успешной реализации личностного потенциала каждого студента в учебно-воспитательном процессе должны быть созданы условия для формирования таких качеств личности, как мобильность, умение интегрироваться в динамичное общество, критичность мышления, умение генерировать новые идеи, способность принимать нестандартные решения и нести за них ответственность, коммуникативные умения, умение работать в команде, умение моделировать учебные и воспитательные ситуации и тому подобное. Решению таких задач способствует применение интерактивных технологий обучения.

Ключевые слова: конкурентные группы, коммуникационные навыки, сотрудничество.

UDC 371.3.378

USE OF INTERACTIVE MODEL OF STUDENTS' TRAINING FOR CLINICAL PHARMACOLOGY AND CLINICAL PHARMACY BY COMPETITIVE GROUPS METHOD

I.G. Kupnovytska, I.P. Fitkovska, V.I. Klymenko, N.V. Gubina

Ivano-Frankivsk National Medical University, Department of Clinical Pharmacology and Pharmacotherapy, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: iryna_if@rambler.ru

Abstract. The article reflects current standards in education, which include the training of highly skilled specialists capable of integrating theoretical knowledge and practical skills into a holistic system, and possessing new technologies. For the successful realization of the personal potential of each student in the educational

process, certain conditions must be created for the formation of such personal traits as mobility, ability to integrate into a dynamic society, critical thinking, ability to generate new ideas, ability to make non-standard decisions and be responsible for them, communicative skills, ability to work in a team, ability to model educational situations, etc. The use of interactive learning technologies contributes to solving such problems.

For conducting a practical lesson using an interactive learning model by a competitive group, the teacher must undertake a preparatory phase. He helps to form groups, provides them with a list of sources of professional literature, professional algorithms, questions and clinical problems of various levels of complexity, radiographs, data from laboratory surveys and microfilm-presentations, dummies and phantoms with simulation of this disease. Preparation of premises and equipment, self-preparation should be performed.

The teacher divides students into two or more groups that compete with each other in solving a particular clinical problem before practical classes. Sometimes one group may act as a judge. Each group develops its own plan for solving one clinical problem. The homogeneity of the groups contributes to the same rate of material development and prevents the passivity of its individual members. For groups where more successful students are, the teacher needs to give a complex task, a non-standard problem, for the solution of which the knowledge of additional literature is required. Students must clearly understand the criteria of their evaluation and know the requirements for the initial level of knowledge and skills in this problem situation. Any answer is commented and corrected by students from a competing group. Thus, all students take part in the educational process. Each group develops its own plan for solving one clinical problem. Depending on the stages of the class, the teacher carries out certain functions: during the preparatory phase - the participants explain the essence and variants of practical implementation of the method of in-

teractive learning, helps them to form groups, provides professional algorithms, questions and clinical tasks of various levels of complexity, X-rays, laboratory research data and microfilm-presentations, during the main stage - follows the course of the discussion. He also notes the adequacy of the solution to the clinical problem of competing groups, identifies the student leader, who offers the most accurate and rational solution to the problem and increases the overall result of the group, during the final stage - evaluates the result of the creative work of each group, evaluates each student according to the relevant criteria of assessment. Obligatory condition for the effectiveness of classes is the attitude towards students as equal participants in the educational process.

The instructor should be liberal, prepared for the emergence of non-standard situations, the expression of various thoughts on solving the problem situation. A student should not be afraid of expressing any opinions, even a false one, to ask an unexpected question, to discuss the related problems, because only in the favorable conditions a correct solution of a situational problem may arise. In turn, the instructor should be a competent, knowledgeable, highly skilled specialist in order to provide students with the necessary information effectively, correct the mistakes and direct the discussion in the right direction. In this case, the teacher takes over the role of more observe, coordinator of learning process than the active participant in the process. The course of the scenario of a class by the method of competition groups involves several variants of the development of events, and therefore develops the teaching ability of conducting classes in unpredictable conditions.

Keywords: competitive groups, communication skills, cooperation.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2018 р.